

**Familjerättsdagarna i
Karlstad 12-13 mars 2020**
Sammanställning utifrån
uteblivna föreläsningar

Ursäkta vår frånvaro

Vi hade verkligen sett fram emot att delta vid FSR:s Familjerättsdagar för att träffa er, ta del av intressanta föreläsningar och för att få berätta om vår verksamhet och vilka projekt vi arbetar med. Nu gjorde vi en samlad bedömning utifrån läget med Covid-19 och kom fram till att vi både för vår egen och andra medverkandes skull tog mest ansvar genom att stanna i Skellefteå.

I denna sammanställning följer ungefär det vi hade tänkt förmedla under föreläsningen. Texterna läses med fördel tillsammans med bifogat presentationsmaterial.

Anna Axelsson, utredare MFoF
Ulrica Renström, utredare MFoF
Cecilia Granberg, utredare MFoF

Sammanställning

Bild 1.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) finns sedan ett par år i Skellefteå. Vi är tjugofyra medarbetare, varav de flesta är utredare. Utredarna har olika bakgrunder och erfarenheter som jurister, socionomer, hälsovetare eller liknande. Myndigheten är organisatoriskt uppdelad i tre verksamhetsområden - familjerätt, internationell adoption och föräldraskapsstöd. Inom verksamhetsområdet familjerätt vi är tre stycken men har under våren två visstidsanställda för att kunna hantera mängden arbetsuppgifter. Vi är sju personer som arbetar med internationella adoptioner och två som arbetar med ett pilotprojekt inom verksamhetsområdet. Tre av oss arbetar med föräldraskapsstöd.

Bild 2.

Vi är en statlig myndighet som rapporterar till socialdepartementet. Enligt myndighetens instruktion är vår uppgift att bedriva och främja ett kunskapsbaserat arbete och ansvara för kunskapsförmedling i frågor som rör socialnämndernas familjerättsliga ärenden om:

- Barns vårdnad, boende och umgänge
- Fastställande av faderskap och föräldraskap
- Samarbetssamtal som sker på uppdrag av domstol och
- Föräldraförberedelse, medgivandeutredning och stöd till barn och föräldrar vid internationell adoption

Myndigheten ska även bedriva och främja ett kunskapsbaserat arbete och ansvara för kunskapsförmedling av **förebyggande insatser** inom områdena:

- Samarbetssamtal som inte sker på uppdrag av domstol
- Familjerådgivning och
- Stöd till föräldrar i föräldraskapet för att främja barnets utveckling och hälsa

Det här innebär att vi bland annat har ansvar för att utfärda föreskrifter och allmänna råd och handböcker för dessa områden. Det innebär också att vi föreläser, anordnar konferenser och deltar i samverkansprojekt med andra myndigheter och aktörer i frågor som berör de verksamhetsområden vi arbetar med. En stor del av vår arbetstid ägnar vi även åt kontakter med enskilda, både handläggare från familjerätten men även privatpersoner som hör av sig via mail eller telefon och vill diskutera olika frågor.

Utöver vad som anges i myndighetens instruktion arbetar vi även med regeringsuppdrag. Det innebär att vi kan få i uppgift att utreda en speciell fråga, att göra ett kunskapsstöd eller att t.ex analysera stödbehov. I ett regeringsuppdrag anges hur lång tid vi har på oss innan det ska redovisas, det kan vara mellan ett och tre år. Nedan redovisas för några av de regeringsuppdrag vi arbetar med just nu och ett regeringsuppdrag som redovisades i december förra året.

I vår instruktion anges även att myndigheten i all sin verksamhet ska främja barnets rättigheter med utgångspunkt i barnkonventionen och även främja jämställdhet och ett jämställt föräldraskap.

Bild 3.

En stor del av vår kunskapsspridning sker genom vår hemsida som fick en ny kostym vid årsskiftet. Det går numera att prenumerera på nyheter som vi lägger ut på hemsidan. På hemsidan hittar ni också vår årsredovisning för 2019 där vi beskriver vad vi har gjort under året och analyser om vad vi ser att det finns ett behov av att vi bör arbeta med framöver.

Bild 4.

Familjerätt

Bild 5.

Det nämndes ovan att vi också deltar i projekt eller regeringsuppdrag som andra myndigheter eller aktörer ansvarar för och som har koppling till våra verksamhetsområden. Inom verksamhetsområde familjerätt är vi eller kommer vi på ett eller annat sätt att vara med i följande projekt under året.

[Utökade möjligheter att göra utländska föräldraskap gällande i Sverige \(Dir. 2020:19\):](#)

Regeringen har gett en särskild utredare uppdraget att överväga utökade möjligheter att göra utländska föräldraskap gällande i Sverige. Man har sett att det finns ett behov av att se över reglerna för att åstadkomma en mer ändamålsenlig, jämlik och modern reglering.

Placering av barn utan vårdnadshavares samtycke:

Socialstyrelsen ska göra en fördjupad analys av förslaget i SOU 2015:71 , Barns – och ungas rätt vid tvångsvård – förslag till ny LVU, om att socialnämnden ska kunna, utan vårdnadshavares samtycke, besluta om placering av barn som fyllt 16 år.

[Öppna insatser utan samtycke:](#)

Socialstyrelsen arbetar med ett regeringsuppdrag där socialstyrelsen ska lämna förslag på hur möjligheterna att ge öppna insatser utan samtycke till barn och unga kan öka.

[SOSFS 2009:30 och 2009:32:](#)

Socialstyrelsen planerar att göra ändringar i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (2009:32) om användning av vävnader och celler i hälso- och sjukvården och vid klinisk forskning och i bilaga 4 till Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:30) om donation och tillvaratagande av vävnader och celler. Den ändringen gör de för att anpassa till den ändringar som gjordes i lag om genetisk integritet som trädde i kraft 1 januari 2019. Bland annat ska se över hur många barn en donator får ge upphov till och en tydligare kompetens hos den person som ska delta i den särskilda prövningen av parets eller den ensamstående kvinnans psykologiska och sociala förhållanden.

Utredningar av vissa skador och dödsfall:

Socialstyrelsen har i uppdrag av regeringen att utreda vissa fall då ett barn eller en vuxen skadats eller avlidit med anledning av brott som utförts av närstående och att då hitta brister i samhällets skyddsnät och ge regeringen underlag till förslag på åtgärder och förbättringar.

Nätverk:

Vi är med i ett par nätverk som hålls av socialstyrelsen där myndigheter och intresseorganisationer träffas för erfarenhetsutbyte. Det ena avser ensamkommande barn och det andra gäller barns delaktighet.

Vi är också **remissinstans** i olika utredningar och ungefär ett par gånger om året är det något som har kopplingar till familjerättsområdet så att vi författar ett mer omfattande yttrande. Förra året var vi remissinstans till bland annat [SOU 2019:32 Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående](#) och [SOU 2019:23 Styrkraft i funktionshinderspolitiken](#). Hittills i år har vi fått till oss [SOU 2020:2 Skärpta regler om utländska månggiften](#).

Bild 6.

I myndighetens instruktion framgår även att MFoF ansvarar för den officiella statistiken inom områdena familjerätt och familjerådgivning. Det är från era verksamheter, kommunerna, som vi får in de uppgifter som utgör underlag för statistiken. Uppgifterna från ett år sammanställs och redovisas under våren året därpå, därför visar vi här resultatet från 2018. Resultatet från 2019 kommer att lanseras på MFoFs hemsida under juni månad.

Det är inte obligatoriskt för kommunerna att lämna underlag för statistiken. Förra året tappade vi 16 kommuner och i år har ännu fler kommuner valt att inte lämna in statistikuppgifter på familjerättsområdet. Som skäl för att uppgifterna inte lämnas in har dessa kommuner angett bland annat byte av verksamhetssystem, personalomsättningar eller att de helt enkelt inte hinner och måste prioritera obligatoriska uppgiftsinlämningar istället. Det är olyckligt då bortfallet blir för stort för att kunna göra korrekta jämförelser, statistiken bygger på inhämtande av uppgifter av samma aktörer över tid.

Det finns flera syften med den officiella statistiken.

- Det ger ett underlag för kommunerna att anpassa sina resurser och organisationer efter vissa arbetsuppgifter och se över kompetensbehov.
- Genom att kommunerna kan jämföra sina antal ärenden med varandra kan de göra prognoser och omvärldsbevaka, samarbeta och jämföra arbets sätt.
- Det ger ett underlag för staten att göra vissa ekonomiska - och resursprioriteringar i förhållande till förekomsten av vissa ärenden.
- Det ger ett underlag för forskning och djupare analyser av varför ett antal ärenden minskar eller ökar över tid.

Bild 7.

Under 2018 hanterade 76 005 faderskapsutredningar. Andelen pågående faderskapsutredningar av antal födda barn har varit i stort sett oförändrad i tio år.

1 677 utredningar lades ner och de siffrorna ser ungefär likadan ut se senaste fem åren.

383 överlämnades för rättslig prövning. Det är inte heller någon siffra som sticker ut på något sätt då det har legat på 350-450 de senaste tio åren.

För 66 % av antalet födda barn gjordes faderskapsutredningar. Det är en siffra som sakta, sakta stigit över tid, från 55 % år 1990 när statistik började föras på den uppgiften. Det beror troligtvis på att man inte gifte sig i samma utsträckning längre innan vi barn.

Bild 8.

Under 2018 var 6 243 barn i åldern 0–17 år aktuella för utredning om vårdnad, boende eller umgänge. Detta motsvarar ungefär 3 barn per 1000 i denna åldersgrupp.

Under 2018 begärdes upplysning på 12 193 barn. Detta motsvarar nästan 6 barn per 1000 i denna åldersgrupp. Det innebär en ökning med 7 % från föregående år. Snabbupplysningar har tidigare legat på en nära nog konstant nivå åren 2014-2017.

Under 2018 deltog föräldrar till 22 783 barn i åldern 0-17 år i samarbetsamtal. Det motsvarar ungefär 1 barn per 100 i denna åldersgrupp.

Bild 9.

Samarbetsamtal och snabbupplysningar har alltså ökat medan VBU-utredningarna står på en relativt stadig nivå.

Bild 10.

Under år 2018 verkställdes 1 699 domstolsbeslut om umgängesstöd. Under tidsperioden 2017-2018 har den här typen av domstolsbeslut ökat med 12 procent, från 1 521 stycken till 1 699 stycken.

Bild 11.

Medgivandeutredningar görs av kommunen i samband med internationell adoption. Under tidsperioden 2014-2018 har den här typen av utredningar minskat med 34 %, från 1 030 till 683 stycken.

En förklaring till minskningen av antalet medgivandeutredningar i samband med internationella adoptioner kan vara att människor de senaste åren i större utsträckning ser andra alternativa vägar att bli föräldrar. Det är dock fler medgivandeutredningar som görs än barn som adopteras.

Bild 12.

I samband med statistiken vill vi även kort nämna ett av de regeringsuppdrag vi arbetar med nu under våren. Det är [indikatorsuppdraget](#) som ska redovisas före sommaren. Vi ska inom våra respektive verksamhetsområden ta fram förslag på indikatorer som gör det möjligt att följa upp och se utvecklingen över tid.

Själva inriktningen på indikatorerna ska visa på barns delaktighet och i vilken utsträckning barn kommer till tals. Indikatorerna ska enligt uppdraget främst baseras på befintlig och tillgänglig data och kan behöva innebära att ny data inhämtas. I detta arbete kommer vi under våren, när vi har tagit fram konkreta förslag på indikatorer och hur uppgifter föreslås samlas in, att samråda med SKR om detta.

Bild 13.

I juni 2018 fick vi genom justitiedepartementet ett [regeringsuppdrag](#) om att ta fram och sprida ett kunskapsstöd om surrogatarrangemang i utlandet. Surrogatmoderskap, även kallat värdmoderskap, innebär att en kvinna blir gravid med den uttalade avsikten att efter födelsen lämna över barnet till ett par eller en person som i de flesta fall inte själv kan föda ett barn.

Definitionen är väldigt bred och omständigheterna i ett fall kan skilja sig mycket från omständigheterna i ett annat. Rättsläget för barnet beror på bland annat lagstiftningen i det land som barnet fötts i, surrogatmoderns medborgarskap och civilstånd, om den tilltänkte faderns spermier har använts, vilket land han har hemvist i osv. De tilltänkta föräldrarna kan vara samkönade, olikkönade eller en ensamstående man eller kvinna.

Surrogatmoderskap är därför en väldigt komplex fråga som aktualiserar flera komplicerade, etiska och juridiska frågeställningar och intresseavvägningar, bl.a. i förhållande till den födande kvinnan och det blivande barnet.

Internationellt finns det inte någon samsyn i frågan om det bör vara tillåtet att bli förälder genom ett surrogatarrangemang. Surrogatmoderskap är inte uttryckligen förbjudet i Sverige, men svensk lagstiftning medger inte att surrogatarrangemang genomförs inom svensk hälso- och sjukvård.

Kunskapsstödet som vi fick i uppdrag att ta fram skulle rikta sig till de myndigheter som kan komma att hantera frågor som rör surrogatarrangemang i utlandet. I uppdraget ingick även att överväga om det fanns ett behov av särskild information avsedd för myndigheternas kontakter med enskilda. Vi fick ett och ett halvt år på oss att genomföra det här arbetet. [Resultatet](#) av det lades ut på MFoFs hemsida i januari i år.

Bild 14.

Arbetet med ett regeringsuppdrag kan skilja sig åt ganska väsentligt beroende på vilken typ av fråga det är man ska arbeta med. I detta uppdrag tog vi inledningsvis ett brett grepp om frågan för att ta

reda på så mycket som möjligt om surrogatarrangemang i utlandet. Vi läste officiella dokument som [SOU 2016:11 Olika vägar till föräldraskap, Prop. 2017/18:155 Modernare regler om assisterad befruktning och föräldraskap](#), artiklar, rättsfall m.m.

I regeringsuppdraget angavs att det fanns bristande kunskap hos de myndigheter som handlägger rättsliga frågor som kan uppkomma efter ett surrogatarrangemang i utlandet. Då surrogatarrangemang i utlandet är något som sker på helt privat initiativ med aktörer i andra länder än Sverige, fanns ingen officiell sammanställning eller information om hur ett sådant här arrangemang går till.

För att identifiera vilka dessa rättsliga frågor och myndigheter var så tog vi kontakt med den svenska Föreningen för surrogatmödraskap. Därigenom fick vi kontakt med och intervjuade de som blivit föräldrar genom surrogatarrangemang i utlandet. Vi vände oss till föräldrar som varit i olika länder och både samkönade och olikkönade par för att få en så bred uppfattning som möjligt om hur dessa processer kan skilja sig åt, vilka svenska myndigheter de varit i kontakt med och vilka rättsliga frågor som då varit aktuella.

När vi identifierat myndigheterna och de rättsliga frågorna tog vi kontakt med respektive myndighet och hade ett seminarium med dessa. Därefter bad vi dem att inkomma med sina rutiner skriftligen och vi har sedan faktagranskat, kompletterat och skrivit om dem för att passa kunskapsstödet.

Bild 15.

De myndigheter som vi fann hanterade rättsliga frågor efter surrogatarrangemang i utlandet var:

- MFoF (socialnämnderna)
- UD
- Rättsmedicinalverket
- Skatteverket
- Domstolen
- Socialstyrelsen
- Migrationsverket
- Försäkringskassan

I vissa rättsliga frågor är flera myndigheter inblandade.

Kunskapsstödet som sådant – bilden visar ett urklipp från vår hemsida – beskriver det svenska regelverket kring de rättsliga frågor som vi identifierat uppkommer efter ett surrogatarrangemang i utlandet. Kunskapsstödet redogör endast för svensk lagstiftning trots att lagstiftningen i barnets hemvistland har betydelse för vissa svenska myndigheter och domstolars hantering av frågor om surrogatarrangemang i utlandet. Den handläggande instansen har därför att ta reda på hur lagstiftningen ser ut i barnets hemvistland i det enskilda fallet. De fall där utländsk lagstiftning är aktuellt är främst i de fall där det är fråga om myndigheten är behörig att hantera ärendet. Kommer myndigheten fram till att den är behörig hanteras ärendet enligt svenska regler.

Vi valde att göra ett digitalt kunskapsstöd den här gången, för att kunna uppdatera det på ett enkelt sätt och för att göra det lättillgängligt. Men också för att underlätta utvärdering då vi genom hemsidan kan ta in synpunkter från användarna eller besökarna.

I uppdraget ingick även att överväga om det finns behov av särskild information avsedd för myndigheternas kontakter med enskilda. Vi bedömde, bland annat efter att vi inhämtat synpunkter från våra remissinstanser, att det inte fanns något behov av detta. Vår uppfattning, efter att ha arbetat med

detta uppdrag, är att det finns god kännedom inom berörda myndigheter om hur dessa ärenden ska hanteras men att det är möjligt att myndigheters rutiner inte har nått ut till samtliga medarbetare inom respektive myndighet. Myndigheterna kan hänvisa till det digitala kunskapsstödet vid kontakt med enskilda där dessa själva kan ta del av regelverket kring de olika processerna hos respektive myndighet och också få en mer samlad bild kring hur dessa frågor hänger ihop.

I uppdraget ingick att arbetet skulle genomsyras av ett barnrättsperspektiv. Barnombudsmannen har varit en av våra remissinstanser men samtliga remissinstanser har ombetts att särskilt granska materialet utifrån ett barnrättsperspektiv. Vi har antagit ett barnrättsperspektiv på hela kunskapsstödet då det är barnet som är part/objektet för de rättsliga frågor som vi redogör för.

Regeringsuppdrag om stärkt samverkan (bild 16-21)

Den 30 augusti 2018 fattade regeringen beslut om uppdrag till MFoF att analysera kommuners behov av stöd och förutsättningar för samverkan i familjerättsliga ärenden samt att identifiera framgångsfaktorer.

Bild 16.

Med samverkan avses i den här kontexten ett arbetssätt som initieras av kommunen, ofta familjerätten, och som består av ett antal aktörer som har till syfte att samarbeta kring barn och deras separerade eller separerande föräldrar som är i konflikt. Syftet med arbetssättet är att aktörerna i samverkan ska kartlägga barnets och föräldrarnas stödbehov och att aktörerna, mot bakgrund av de behov som finns, ska erbjuda barn och föräldrar insatser. Målet för samverkan är att hjälpa och stödja föräldrar att nå samförståndslösningar som är till barnets bästa. Formen för arbetssättet kan skilja sig åt beroende på kommunernas olika förutsättningar.

Bild 17.

Allvarliga konflikter mellan föräldrar som separerar medför ofta negativa konsekvenser, inte minst för de barn som är involverade. I SOU 2011:51 Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull lyftes behovet av kompletterande insatser till de kommunala samarbetsamtalen och en bättre helhetssyn på både föräldrarnas och barnens behov vid en separation. I utredningen konstaterades bl.a. att en föräldrareparation i sig inte alltid innebär långsiktiga negativa konsekvenser för barnet men att föräldrars osämja och oförmåga att samarbeta kan utgöra en riskfaktor för barnets känslomässiga och sociala utveckling. Ur barnets perspektiv är behovet av insatser för att förebygga eller dämpa konflikter mellan separerade eller särlevande föräldrar stort. För att barn och föräldrar så tidigt som möjligt i samband med en separation ska kunna få adekvat stöd från flera kompetenser och verksamheter föreslog utredningen en försöksverksamhet med samordnade tvärprofessionella insatser.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset fick mot den bakgrunden i uppdrag att genomföra försöksverksamhet om samordnat tvär-professionellt stöd i samband med konflikter mellan föräldrar i s.k. samverkans-team. Fokus var att minska skadeverkningarna som föräldrarnas konflikter kan få för barn och bidra till att barnet får en trygg relation till sina föräldrar. I projektet ingick att stödja och samordna arbetet i de fem pilotkommuner som ingick i försöksverksamheten, samt att påbörja utvärdering och analys av resultat och erfarenheter. Försöksverksamheten med samverkansteam har utvärderats av forskare med positivt resultat.

Regeringen har ansett det viktigt att den kunskap och erfarenhet som försöksverksamheterna om

Samverkansteam genererat är viktig att omhänderta och tillgängliggöra men också att se om de kan finnas fler modeller och arbetsformer för samverkan inom familjerättsområdet som kan vara av intresse att analysera och fördjupa kunskapen om.

Bild 18.

Mot den här bakgrunden gav regeringen MFoF i uppdrag att analysera kommuners behov av stöd och förutsättningar för samverkan i familjerättsliga ärenden samt att identifiera framgångsfaktorer. Den kunskap som analysen genererar ska sammanställas och göras tillgänglig för kommunala huvudmän och profession. Uppdraget ska genomföras i samråd med Barnombudsmannen, Socialstyrelsen, Stiftelsen Allmänna barnhuset och Sveriges Kommuner och Regioner. I uppdraget ska det iakttas ett barnrätts- och jämställdhetsperspektiv. Uppdraget ska redovisas senast 31 mars 2021.

Bild 19.

I uppdraget ska följande analyseras;

- Kommunernas förutsättningar, erfarenheter och behov av stöd för att kunna samverka.
- Gemensamma nämnare för olika samverkansformer
- Framgångsfaktorer och goda exempel
- Juridiska och organisatoriska förutsättningar eller hinder som finns för samverkan
- Behov av metoder för riskbedömning (i syfte att kunna erbjuda såväl barn som föräldrar adekvata insatser)
- Hur samverkan kan följas upp och utvärderas på individnivå och organisatorisk nivå

Bild 20.

Barnrättsperspektivet synliggörs särskilt genom en analys av kommunernas behov av stöd i frågor om barnkonsekvensanalys, barns delaktighet och fråga om någon i samverkansarbetet bör ha i uppdrag att särskilt företräda barnet. Jämställdhetsperspektivet synliggörs genom en analys av kommunernas behov av metod för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i samverkansarbetet och särskilt hur det kan säkerställas att båda föräldrarna är delaktiga i samverkansarbetet.

Bild 21.

För att kunna analysera de områden som redogjorts för ovan behövde det kartläggas hur det ser ut idag. Det första steget var att skicka ut ett frågeformulär till kommunerna om dessa frågor. Detta gjordes i slutet av förra året. Arbete med sammanställning av resultatet pågår. Nästa steg är arbete med kompletterande informationsinhämtning. Den kunskap som analysen av kartläggningen sedan genererar ska sedan sammanställas och göras tillgänglig för kommunala huvudmän och profession.

Internationell adoption

Internationell adoption är ett område under stark utveckling. I detta PM kommer först MFoFs grunduppgifter att beröras och därefter belyser vi utvecklingen särskilt inom området stöd efter adoption.

Bild 23 - MFoFs roll

MFoF arbetar dels med myndighetsutövning och dels med kunskapsförmedling inom internationell adoption.

Syftet inom myndighetsutövningen är att adoptioner till Sverige ska ske på ett godtagbart sätt, både juridiskt och etiskt. Myndigheten auktoriserar adoptionsorganisationer i Sverige. Detta auktorisationsarbete sker i två led, dels måste adoptionsorganisationerna ha tillstånd att förmedla adoptioner till Sverige, och dels behöver de en auktorisation per land de vill förmedla adoptioner från. Utöver auktorisationsarbetet arbetar myndigheten också med tillsyn av adoptionsorganisationerna och gör årligen en rapport av detta arbete. MFoF besöker också regelbundet de länder som adoptionsorganisationerna får förmedla adoptioner från. Dessa resor gör myndigheten för att på plats undersöka förhållandena och i slutändan säkerställa att adoptioner kan genomföras på ett säkert sätt. När en person vill adoptera utan att gå genom en auktoriserad adoptionsorganisation krävs ett beslut om s.k. enskild adoption från MFoF. Vid detta förfarande utreder MFoF att sökanden uppfyller kraven på att adoptera från det specifika landet eller adoptera det specifika barnet samt att adoptionsförfarandet är godtagbart. Ett medgivande ska förstås finnas även vid enskild adoption.

Vad gäller den kunskapsförmedlande delen arbetar MFoF med allmänna råd, handböcker, och olika former av utbildningar. Vi publicerar även vanligt förekommande frågor och svar på dessa på webben. Allmänna råden är på väg på remiss och kommer att publiceras under våren. Handboken är planerad till slutet av 2020. Föräldrautbildningsmaterialet är uppdaterat och finns på webben. Där finns nya avsnitt om hjärnans utveckling, trauma och rasifiering bland annat.

MFoF utvecklar vår digitala plattform, tex planeras handböckerna enbart publiceras i digital form. Detta möjliggör förändringar utifrån ny lagstiftning och kunskap. Ett tips är att gå in på vår web och anmäla att ni vill ha uppdateringar, så får ni information så snart en ändring skett.

MFoF är regeringens myndighet i internationella adoptionsfrågor. Lika viktigt för oss är det att vara relevanta för professionen. Hör gärna av er med önskemål både om områden som är viktiga att belysa och även synpunkter om vilket sätt att förmedla kunskap som fungerar bäst i er vardag!

Bild 24 - Den internationella adoptionsverksamheten ses över

Statskontoret har fått i uppdrag att genomföra en översyn. Den ska redovisas senast 31 januari 2021. Bakgrunden till översynen är att det adopteras färre barn, och att dessa ofta har ett större omsorgsbehov. Det är främst förmedlingsverksamheten som ska ses över. Den utförs idag av tre organisationer, Adoptionscentrum, Barnen Framför Allt och Barnens Vänner. Syftet med översynen är att anpassa organiseringen till dagens förhållanden. I Danmark har nyligen en liknande utredning genomförts. Situationen där är lite annorlunda eftersom det endast finns en organisation och den har valt att pausa förmedlingen av adoptioner därför att främst finansieringsmodellen inte upplevs hållbar. Den danska utredningen föreslog några möjliga alternativ till organisering, bland annat att förmedlingen kan förstatligas. MFoF har under en tid lyft behovet av översyn. Vi ser därför positivt på översynen och ser möjlighet till att den bidrar till ökad hållbarhet ur flera aspekter.

Bild 25 till 28 - Stöd i samband med adoption

MFoF har fått nya uppdrag från Socialdepartementet gällande stöd efter adoption. Dessa uttrycks i en ändring av departementets instruktion till myndigheten.

En utgångspunkt är att skapa förutsättningar för ett likvärdigt stöd i hela landet. Alla adoptivfamiljer ska ha tillgång till adoptionsspecifikt stöd. Rätten till stöd finns redan reglerad i Socialtjänstlagen, Barnkonventionen och 1993 års Haagkonvention.

Forskning beskriver delvis att de flesta adopterade (75 %) klarar sig bra men att hos 25 % finns allvarliga överrisker för bl.a. psykisk ohälsa, institutionsvård och även suicid. Forskning visar att adoptionsspecifikt stöd är effektivt både för att förebygga och bemöta problem. Man ser också att stöd utan adoptionskompetens kan förvärra problemen.

Adopterade och adoptivföräldrar som kontaktar MFoF beskriver bristande samordning. Framförallt adoptivbarn med beteendeproblem bOLLAS mellan skola, socialtjänst och BUP. Man screenar inte för trauma och anknytningsstörning, Neuropsykiatrisk diagnos sätts snabbt. Forskning visar att anknytningsstörning såsom reaktiv kontaktstörning och även komplex PTSD är vanligare hos barn som växt upp vid institution.

Vi ser också kommuner som inte prövar ansökan om stöd utan ger direkt besked att man inte har tillgång till stöd. IVO är tydliga med att det ska finnas tillgång till adoptionsspecifikt i alla kommuner och att ansökningar ska utredas och beslut ska fattas. Avslag är överklagningsbart i vanlig ordning.

MFoFs arbete med stöd efter adoption

- Samordna föräldrautbildning inför adoption
- Skapa en modell för tidigt stöd
- Kunskapssammanställning
- Modell för ursprungssökning
- Pilotprojekt för ursprungssökning 2020-2021

Bild 29 - Föräldrautbildningen

MFoF har fått i uppdrag att samordna föräldrautbildningen över landet. Vi kommer att publicera en lista över godkända föräldrautbildare på vår web. Dessa utbildare kommer att få utbildning och stöd via MFoF. MFoF kommer också att svara för uppföljning och utvärdering. En likvärdig och kvalitetssäkrad föräldrautbildning är särskilt viktig när barnens bakgrund är mer komplex.

Kommunerna har fortsatt ansvar att anvisa till föräldrautbildning. Det är Ulrik Stenberg som håller i MFoFs arbete med samordning av föräldrautbildningen.

Bild 30 - Tidigt stöd

MFoF har fått i uppdrag att främja samordning av tidigt stöd över landet. Vi kommer att skapa och implementera en modell som grundar sig på forskning och erfarenhet. Där kommer det att anges vanliga faser när stöd behövs och ge förslag på hur detta stöd bäst kan utformas. Framtagandet av denna modell sker i samarbete med SBU, statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

Modellen är avsedd att kunna fungera i alla kommuner, oavsett om stödet ges i egen regi, i samarbete med andra kommuner eller via extern aktör. Kontakta Cecilia Granberg om ni vill ha mer information eller lämna synpunkter kring denna del.

Bild 31 - Kunskapssammanställning

Syftet med kunskapssammanställningen är att öka den adoptionsspecifika kunskapen och samsynen hos professionella som möter adopterade och deras familjer. Det kan handla om yrkesverksamma vid BUP, skola, socialtjänst och barnavårdscentraler till exempel. Även denna del utarbetas i samarbete med SBU. Arbetet med kunskapssammanställningen leds av Hanna Pettersson och Cecilia Granberg vid MFoF.

Bild 32 - Ursprungssökning

MFoF kommer att ta fram en modell för ursprungssökning, där det finns information om hur man hittar sina handlingar och även mer landspecifik information om hur man kan söka sitt ursprung i just det land man är adopterad ifrån. Modellen är tänkt att underlätta för kommuner i sin uppgift att ge stöd till adopterade vid ursprungssökning, men kan också vara direkt användbart av den adopterade själv. Lennart Kvarnström är kontaktperson vid MFoF för detta arbete.

Bild 33 - Pilotprojekt praktisk ursprungssökning

MFoF har fått projektmedel under två år för att använda och utvärdera modellen för ursprungssökning. Modellen är därefter färdig att användas av kommuner. Adopterade kan vända sig till MFoF för att få hjälp att söka sitt ursprung. På vår web finns ett anmälningsskema. Tipsa gärna adopterade och deras föräldrar om att möjligheten finns! I detta projekt finns även möjlighet att få hjälp med översättning av handlingar, kontakt med myndigheter och organisationer i ursprungslandet och att för de som så önskar, få hjälp att förbereda en återresa. Kontakta Malin Lundgren, MFoF för mer information.

MFoF önskar komma i kontakt med kommuner som tillhandahåller stöd i samband med adoption som ett led i utvecklingsarbetet. Kontakta cecilia.granberg@mfof.se för mer information.

MYNDIGHETEN FÖR
FAMILJERÄTT OCH
FÖRÄLDRASKAPSTÖD